

Tillgänglighetsinventering av Grundskola Kökar

2025

Innehållsförteckning

Introduktion	1
Avgränsningar i kartläggningen.....	2
Målsättning med projektet	2
Enkät svar.....	2
Parkering.....	4
Vägen till entrén.....	5
Entré.....	5
Visuellt ledstråk	9
Skyltar	9
Trappor i förbindelseleden	11
Ramp	12
Bibliotek	13
Klassrum.....	14
Matsal	15
Tillgänglig toalett nedre våningen	17
Våning 2	20
Trappor inomhus	20
Korridor	21
Backe upp till andra våningen	22
Mötesrum	24
Tillgänglig toalett	25
Källare	29
Enkla och svåra åtgärder.....	29
Enkla åtgärder	29
Svåra åtgärder	31
Sammanfattning.....	32

Introduktion

Via projektet "Ett Åland för alla" arbetar vi för att förbättra den fysiska tillgängligheten på allmänna platser på Åland. Kartläggningen utfördes av projektledare Alexandra Gamba och

kommunikatör Erika Elfsberg från förbundet Funktionsrätt Åland. I rapporten listas åtgärder, vilka är uppdelade enligt enkla och mer omfattande åtgärder.

När det gäller den fysiska tillgängligheten i en skola finns det flera lagar som bör följas för att kunna erbjuda barn en grundläggande utbildning. Den främsta anledningen är att säkerställa att alla elever, anställda och besökare har lika möjligheter att delta i skolans verksamhet.

Skolan på Kökar är enspråkigt svenskt och undervisningen sker på svenska även om det kommer elever med annat modersmål till skolan.

Det finns ett stort engagemang när det gäller den fysiska tillgängligheten och en stor anpassningsförmåga för att möta elevernas mångfald och behov.

Avgränsningar i kartläggningen

Vid kartläggningstillfället granskade vi några av klassrummen och andra allmänna utrymmen på grundskolan i Kökar. Detta innebär att personalutrymmen och källarutrymmen inte togs med i den här kartläggningen.

Även förbindelseleden till andra våningen granskades, det vill säga sluttningen på utsidan som leder upp till den övre entrén.

Målsättning med projektet

”Ett Åland för alla” utgår från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar och följer både nationell lagstiftning och tillgänglighetsrekommendationer. Vårt mål är att sprida information så att alla människor ska kunna delta på lika villkor i samhället på lika villkor. För att göra en plats tillgänglig krävs det ibland bara små insatser och enkla anpassningar.

Vi tar hänsyn till olika aspekter av funktionsnedsättningar såsom rörelsehinder, syn- och hörselnedsättningar samt kognitiva funktionsnedsättningar. Vårt inkluderande perspektiv syftar till att omfatta så många människor som möjligt. Olika funktionsnedsättningar kräver olika lösningar och anpassningar.

Syftet är att kartlägga tillgängligheten på allmänna platser och identifiera vilka åtgärder som krävs för att förbättra tillgängligheten. Personer med funktionsnedsättning ska ha möjlighet att använda allmänna utrymmen och offentliga platser på samma villkor som andra.

Enkät svar

På förhand skickades två enkäter ut till skolan. Den ena enkäten bestod av frågor om byggnader och den andra enkäten var avsedd för att ge personalen möjlighet att göra en självuppskattning av tillgängligheten på skolan.

Skolan disponerar största delen av utrymmet med undantag för kommunbibliotekets utrymmen samt ett gemensamt utrymme som kommunens mötesrum använder. Det är Kökars kommun som är fastighetsägare.

Byggnaden har inte ett kulturhistoriskt värde och det har skett renoveringar sedan anläggningen byggdes. De renoveringar som genomförts är en större grundrenovering år 2000 samt en tillbyggnad.

Under åren har skolan gjort anpassningar för att möta olika individers behov. Skolan anpassar sig till sina elever och skapar de bästa förutsättningarna i den mån det är möjligt som att, till exempel installera automatisk spolning på den tillgängliga toaletten på bottenvåningen. Det är viktigt att kunna möta de behoven som uppstår och skolan har aktivt arbetat för en inkluderande och jämlik miljö.

Det finns för närvarande inga planer på att renovera men det inkluderande arbetet fortsätter. Den här kartläggningen är den första tillgänglighetskartläggningen som genomförts på skolan.

Vi fick in ett svar på enkäten där personalen kunde göra en självuppskattning av skolan. Anledningen att vi skickar ut en enkät är för att identifiera områden där det finns brister i tillgängligheten. De frågor där inget svar inkommit står texten "Det finns ännu inga svar på den här frågan". Vissa frågor krävde ett ja eller nej svar, medan andra gav möjlighet att skriva mer utförliga svar. De inkomna svaren presenteras nedan.

Fråga: Har du någon gång upplevt hinder i miljön på arbetsplatsen?

Svar: Nej.

Fråga: Vilka utmaningar har du stött på?

Svar: Det finns ännu inga svar på den här frågan.

Fråga: Använder du själv något hjälpmedel?

Svar: Nej.

Fråga: Vilket eller vilka hjälpmedel använder du?

Svar: Det finns ännu inga svar på den här frågan.

Fråga: Hur upplever du den fysiska tillgängligheten i byggnaden?

Svar: "Allmänt är den god och vi har en flexibilitet i verksamheten som gör att den är god."

Fråga: Finns det något som du anses behöver förbättras?

Svar: Nej.

Fråga: Vad anser du behöver förbättras?

Svar: "I dagsläget finns det inget jag vet behöver förbättras."

Fråga: Vad har åtgärdats när det gäller den fysiska tillgängligheten?

Svar: "Dörröppnare, omklädningsrum, installation av el och vatten vid toastol. Vid renoveringen gjordes trösklar lägre."

Fråga: Upplever du att det är lätt att orientera sig i byggnaden? Är det lätt att röra sig i byggnaden?

Svar: "Ja, förutom mellan våningsplanen."

Fråga: Är vägen till byggnaden hindersfri?

Svar: Ja.

Fråga: Vad finns det för hinder i vägen?

Svar: Det finns ännu inga svar på den här frågan.

Fråga: Upplever du att färgsättningen i byggnaden är bra?

Svar: Ja.

Fråga: Vad skulle kunna förbättras?

Svar: Det finns ännu inga svar på den här frågan.

Fråga: Förekommer det buller eller eko på arbetsplatsen?

Svar: Nej.

Fråga: Vad skulle kunna förbättras med ljudmiljön?

Svar: Det finns ännu inga svar på den här frågan.

Fråga: Hur upplever du luften/ventilationen?

Svar: "Jag upplever att den är bra, men den låter lite.

Parkering

Markunderlaget består av packat smågrus. Underlaget är fast och jämnt men marken lutar åt olika håll, vilket kan försvåra framkomligheten.

1. Grundskolans parkering.

Det finns ingen markerad parkering för personer med särskilt tillstånd. Parkeringen bör vara i nära anslutning till huvudentrén och vara tydligt utmärkt. För den som behöver är det möjligt att ta sig ända fram till entrén med ett fordon.

Inne i byggnaden finns det tre olika våningsplan utan förbindelse via hiss. För att ta sig till andra våningen kan man åka uppför en smal backe med fordon till entrén på övre våningen. Det finns möjlighet att köra bil ända fram till entrén på övervåningen.

Vägen till entrén

Från vägen är det skyltat till skolan och biblioteket. Till höger om parkeringen finns ett cykelställ med tak. För att underlätta orienteringen kan en skylt installeras med en cykelsymbol, så att det blir lättare för besökare att hitta.

2. Det finns ojämnheter i markunderlaget.

Det finns tre entréer från parkeringen, den ena leder till skolan och en leder till kommunkansliet.

Den tredje entrén, som är den första besökaren ser, leder till köket och används av personalen. Den här ingången är inte avsedd för elever och besökare. Här finns en trappa med en lös del som sista steg och för korta ledstänger. Det saknas kontrastmarkering på den yttre framkanten på trappstegen.

Huvudentrén till skolan bör vara tydligt utmärkt. Det finns en skylt på taket vid huvudentrén där det står bibliotek och grundskola med Kökars kommunvapen. Texten och symbolen har bleknat, vilket gör skylten svårläst på grund av låg kontrast mellan text samt bakgrund. Det underlättar orienteringen för besökare ju tydligare är.

Gångstråket till huvudentrén består av tätpackat smågrus och övergår till markplattor där rampen och trapporna finns, vilka leder upp till entrén.

Entré

Det finns ett skyddande entrétak med belysning i taket. Detta skyddar besökaren från olika väderförhållanden.

Kontrasterna vid entrén är tydliga med den vita dörren mot grå betong. Dörrarna är försedda med sparkskydd och en automatisk dörröppnare. Det finns tillräckligt med vändutrymme

framför dörren, vilket uppnår en diameter av minst 150 centimeter.

3. Grundskolans huvudentré.

Den automatiska dörröppnaren har tydliga kontraster mot den metalliska färgen på pelaren. Det finns även en liten skylt med den vita internationella rullstolssymbolen mot blå bakgrund. Dörren hålls öppen i 18 sekunder från det att besökaren trycker på den automatiska dörröppnaren. Den bör hållas öppen i minst 25 sekunder för att personen ska hinna igenom utan att kollidera med dörren. Avståndet från marken till knappen är 100 centimeter till mitten av knappen, vilket är inom rekommendationerna. Dörrens slagyta bör markeras på marken så att besökaren kan få en uppfattning om åt vilket håll dörren öppnas.

4. Den automatiska dörröppnaren kontrasterar väl mot den omgivande miljön.

Det finns ett vertikalt handtag som är svart. Med en tydligare kontrastmarkering blir handtaget mer synligt och lättare att lokalisera. Om handtaget skulle ha en färg, som till exempel rött skulle det vara lättare att upptäcka snabbt.

Både till vänster och på höger sida finns det sittmöjligheter i form av bänkar. Dessa saknar rygg- och armstöd. För vissa personer är det lättare att resa sig om det finns armstöd. Vi rekommenderar att det finns sittplatser på olika höjder.

Det finns fyra pelare vid toppen av rampen och trapporna i en metallisk färg. Solens sken kan vara bländande när ljuset slår mot metallen. För att göra dem lättare att upptäcka kan de målas i en kontrasterande färg. Det är även möjligt att använda tejp på två olika höjder som varnar för föremål i gångstråket.

Ingången är fri från höga nivåskillnader. Det finns en tröskel på mindre än 2 centimeter i höjd och är utformad i två etapper på olika nivåer. Det är en dubbeldörr så det går att öppna mer än de 76 centimeter som finns i dörrpassagebredden. För att öppna den andra delen av dörren behöver besökaren få hjälp med att öppna dörren.

5. Dörrhandtaget är rött.

Innanför entrén finns en nedsjunkning i golvet där det ligger en matta med håligheter. Det skapas glipor där mattan ska vara när den rör sig vilket kan utgöra snubbelrisk. Gliporna bör inte vara bredare än högst 5 millimeter.

6. Det finns glipor mellan mattan och nedsjunkningen.

Dörrhandtaget är rött på insidan, vilket gör att det tydligt utmärker sig mot dörrrens vita detaljer och glasytor. Det finns tillräckligt med vändyta på insidan av entrén. Vändytan bör vara minst 150 centimeter i diameter.

På insidan finns det en automatisk dörröppnare vid ett hörn. Från golvet till mitten av knappen är höjden 100 centimeter, vilket uppnår rekommendationen. Den gråa automatiska dörröppnaren kontrasterar väl mot den vita bakgrunden. Det finns även en skylt med den vita internationella rullstolssymbolen mot en blå bakgrund.

Entrén är rymlig och det är lätt att manövrera med hjulförsedda hjälpmedel. Korridorerna är rymliga så länge det inte står saker i vägen som hindrar gångstråket.

7. Bord och stolar hindrar i korridoren.

Under kartläggningstillfället fanns det bord och stolar som stod längs med korridorens ena vägg. Detta leder till att det inskränker på den fria bredden som behövs för att navigera i korridoren. Den fria bredden uppnådde en bredd på 93 centimeter, vilket är för smalt. Korridorens bredd bör vara 130 centimeter.

Det finns krokar på en höjd av 150 centimeter från golvet. Krokar bör placeras på olika höjder.

Vid utgången mot lekplatsen finns en tröskel som är under två centimeter. Det finns en hög kant på utsidan mellan markplattorna och gruset, vilket kan utgöra snubbelrisk. Det bör fyllas på med mer grus och jämnas ut så att nivåskillnaden avfasas eller blir så låg som möjligt, under två centimeter. Det bör se ut som kanten till höger, där gruset når ända upp till markplattan.

8. Det finns höga nivåskillnader vid entrén som leder ner till lekparken.

Visuellt ledstråk

Det saknas visuella och taktila ledstråk som leder till skolan från parkeringen. Även inne i byggnaden saknas ledstråk i gångarna som leder till olika utrymmen.

Vid entrén bör det finnas en ledfyr, vilket är en apparat som spelar upp ljud. För personer med synnedsättningar underlättar det om ljudet som spelas upp tydligt skiljer sig från omgivande ljudmiljö, vilket gör det lättare att orientera sig fram till byggnaden.

Skyltar

Det är viktigt att skyltningen är enhetlig och utformad på samma sätt genomgående i hela skolan. Detta innebär tillräckligt stor teckenstorlek, ett lättläst typsnitt och att skyltarna är placerade i ögonhöjd. Istället för skyltar på dörrarna bör skyltarna vara placerade på väggen

till höger om dörren, i den riktning dörren öppnas. Det möjliggör att personer kan läsa skylten även om dörren är öppen, och det minskar kollisionsrisken för den som behöver stå nära för att läsa.

Skyltar bör vara försedda med relief- eller punktskrift och kontrasterna bör vara tydliga. Med tydliga kontraster avses att färgen på texten tydligt avviker från bakgrunden.

Vid skolans huvudentré finns det en skylt där det står bibliotek och skola tillsammans med kommunens vapensköld. Texten är tillräckligt stor men har bleknat med tiden, vilket gör texten svår att läsa mot den vita bakgrunden. I dagsläget är texten ljusblå men den har varit blå en gång i tiden. Vi rekommenderar att renovera skylten så att kontrasterna mellan text och bakgrund blir tydligare. Vid entrén bör det också vara tydligt utmärkt att det är huvudentré.

Vid entrén som leder till skolans kök finns det en skylt med en pil som hänvisar till mötesrummet. För en besökare eller en person som är ovan vid skolan är det svårt att tolka skylten och att förstå vad som menas med den. Det var först i slutet av kartläggningen som det blev tydligt att skylten pekade mot backen som leder upp till andra våningen. Texten är röd mot en träfärgad bakgrund, vilket gör skylten svårläst. Kontrasten mellan text och bakgrund bör vara tydligare.

9. Skylten till mötesrummet är otydlig.

Det finns en skylt vid parkeringen som hänvisar besökaren till utegymmet och en boulebana. Kontrasten mellan texten och bakgrunden är inte tillräckligt skarp. Skyltens bakgrund är träfärgad, medan texten endast är urgröpt utan en avvikande färg, vilket kan göra den svår

att avläsa. Texten bör fyllas i med en kontrasterande färg för att förbättra läsbarheten.

10. Skyltarna är svårlästa på grund av att kontrasterna är svaga.

Trappor i förbindelseleden

Vid huvudentrén finns en trappa som leder upp till ingången. Trappan består av markplattor och vissa steg är en aning ojämna. Det saknas kontrastmarkering av trappornas yttre framkant. Varje trappsteg bör vara tydligt kontrastmarkerat.

Det finns ojämnheter mellan markplattorna, som skapas av att gräs växer upp mellan gliporna. Dessa behöver rensas för att minska utgörandet av snubbelrisken. Trappstegen har utstickande delar som kan utgöra snubbelrisk. Trappstegen bör inte vara försedda med trappnos.

11. Det finns ojämnheter i trappan.

Det bör finnas ledstänger på båda sidor om trappan och eftersom trappan är så bred bör det även finnas en ledstång i mitten. Ledstängerna bör placeras på två olika höjder, den lägre på 70 centimeter och den högre på 90 centimeters höjd. Avrundade ledstänger är mer greppvänliga och lättare att använda. Det är viktigt att de tydligt urskiljer sig i färg mot omgivande bakgrund.

Ledstänger bör börja före trappans början och fortsätta efter trappans slut för att undvika att utgöra snubbelrisk och för att minimera fallrisken. Därför bör en ledstång börja 30 centimeter före trappans början och fortsätta 30 centimeter efter trappans slut.

Det underlättar om det finns en varningsmarkering före trappans början och efter trappans slut. Syftet med dessa är att varna besökaren för kommande nivåskillnader.

Ramp

Rampen är farlig att använda ur ett tillgänglighetsperspektiv eftersom den saknar många skyddande aspekter. Eftersom det saknas ett skyddande entrétak och uppvärmning av rampen, bör den vara så flack som möjligt och inte ha en lutning som överstiger 5 grader.

12. Rampen är farlig att använda.

Rampen är inte jämn och fast, eftersom den är uppbyggd av markplattor som lutar åt olika håll och ligger löst. Det skapas även glipor eftersom plattorna rör sig med tiden. En ramp ska vara jämn, fast och halkfri för att vara användarvänlig. Vid rampens början finns det en nivåskillnad, vilket inte får förekomma då det försvårar användningen.

Det finns inga kontraster som varnar för nivåskillnader före och efter rampens slut, vilket är en rekommendation. Rampens lutning är 6,3 grader, vilket motsvarar ungefär 11 procent. Denna lutning är för brant för att rampen ska vara lätt att använda. Rampens fria bredd uppgår till 162 centimeter, vilket uppfyller rekommendationerna på minst 130 centimeter.

Avsaknaden av ledstänger och avåkningsskydd gör rampen farlig att använda, då besökaren kan ramla nerför kanterna. Där det inte finns en naturlig avgränsning vid rampen, som till exempel en mur, bör det finnas ett avåkningsskydd som är 5 centimeter högt. Avåkningsskyddet ska i det här fallet finnas på båda sidorna om rampen eftersom det saknas en naturlig avgränsning.

Ledstänger ska finnas på båda sidor om rampen och vara installerade på två olika höjder. Den lägre ledstången ska vara på 70 centimeters höjd och den andra ska vara på 90 centimeters höjd. Ledstängerna ska vara i en tydligt avvikande färg från omgivande miljö, detta innebär ljust mot mörkt eller mörkt mot ljust.

Ledstängerna bör vara avrundade och greppvänliga. De ska börja 30 centimeter före rampens början och fortsätta 30 centimeter efter rampens slut.

13. Det finns ett brunnsgaller i vägen.

Det finns tillräckligt med vändutrymme på toppen av rampen men det finns en insjunkning där brunnen finns som kan utgöra snubbelrisk. Gångstråk ska vara fria från hinder.

Bibliotek

Det finns många olika sittplatser runt hela biblioteksdelen i form av bänkar som är fastmonterade i väggen. Vägen in till biblioteket är trång, och det är svårt att manövrera ett hjulförsett hjälpmedel därinne. Det finns många sittmöjligheter med varierande bordstyper, och stolarna är försedda med rygg- och armstöd.

Dörren in till biblioteket består av en dubbeldörr med glasade ytor, vilket möjliggör en bredare passagebredd vid behov. Ingången är tröskelfri och utan nivåskillnader.

Belysningen är klar utan att blända, men det skapas skuggor på golvet. Med en jämn belysning undviker man skuggor som kan kännas som nivåskillnader.

Det finns hyllor med tidningar till utlåning även när biblioteket är stängt. På ena hyllväggen finns en klocka installerad. Den kan vara svår att nå eftersom det står ett runt bord under, vilket leder till att personen måste sträcka sig för att dra i snöret så att klockan ringer.

14. Rummet före biblioteket.

Det finns en glasmonter vid dörren som leder in till biblioteket som är svår att upptäcka. Kanterna på montern är svarta, med stora glasytor mot dörren, som också har glasytor och gröna detaljer. Den kan utgöra en kollisionsrisk eftersom den är svår att se.

Det bör finnas sittplatser i olika höjder. Under kartläggningstillfället var biblioteket stängt.

Klassrum

Det är tröskelfritt in till klassrummen och dörrpassagebredden är 86 centimeter. Detta uppfyller rekommendationerna på bredden.

I klassrummet finns det variationer av olika bordstyper, både runda och fyrkantiga. Det går att justera höjden på stolarna, de har ryggstöd men saknar armstöd. Stolarna är försedda med gummidelar på de yttre kanterna av stolsbenen, så att det inte låter så mycket när stolarna dras mot golvet. Detta är bra för personer med hörselnedsättningar eftersom det bidrar till en god ljudmiljö i klassrummet.

I taket finns det akustikplattor för att dämpa ljudet. Ljudmiljön är relativt dämpad, men det kan bli mycket ljud om många barn vistas i rummet.

Det är rymligt och det finns möjligheter att möblera om vid behov. Miljön känns lugn och harmonisk med det gråa golvet, de vita väggarna och de träfärgade möblerna. Färgsättningen är god och informationen som finns på väggarna är enhetlig och logisk. Det finns goda

kontraster mellan den gröna listen mot golv och skåp samt det ljusgråa golvet.

15. Ett av klassrummen med griffeltavla.

Dörrkarmen och dörren kontrasterar väl mot varandra. Det finns en kant längs insidan av skåpsdörrarna som gör det lättare att uppfatta hyllplanen. Utsidan av skåpsluckornas ramar är i en mörkgrön avvikande färg mot luckans ljusgröna färg.

I klassrummet finns det stora fönster som släpper in gott med dagsljus. Det finns även mörkläggningsgardiner för att avskärma ljuset, vilket är bra under sommaren när solljuset reflekteras mot golvet. Reflektionerna skapar skuggor och är bländande där det är ljust. Belysningen är i en gulaktig ton och den är jämn samt bländfri. Tillsammans med dagsljuset varierar mellan ljusstyrkan mellan 6101 lx och 300 lx.

Det finns ett piano i klassrummet och en svart griffeltavla. Klassrummen är utformade så att det är lätt att orientera sig i dem. Klassrummens utformning är bra.

Matsal

Det är tröskelfritt in till matsalen och dörrpassagebredden är 74 centimeter. En rymlig passagebredd för personer i hjulförsedda hjälpmedel är minst 85 centimeter. Det finns goda kontraster mellan den gröna dörrkarmen och det orangefärgade golvet.

I matsalen finns det rektangulära bord och stolar. Stolarna har ryggstöd men det finns inga armstöd, detta för att stolarna ska kunna hängas upp på bordet för att underlätta städning. Möblerna är i samma träfärg och det finns inte mycket kontraster. Det är möjligt att möblera om i utrymmet vid behov. Om det är möjligt att justera höjden blir sittplatserna mer tillgängliga. Det finns totalt 30 sittplatser i matsalen.

Golvet är stenmönstrat, väggen är vit och mellan dessa finns det en mörkgrön list. I mitten av rummet finns serveringsstället. Den undre delen är träfärgad medan serveringsdisken är i en metallisk färg. Kontrasterna på serveringsdisken blir tydligare och lättare att uppfatta om den

hade en avvikande färg. Det finns belysning direkt över maten. Elsladden är fasttejpad på serveringsdisken och väl undangömd, vilket är väldigt bra.

16. Matsalen bör ha starkare kontraster.

Bredden mellan bordet för att ställa den smutsiga disken och serveringsstället är som minst 87 centimeter. Det finns tillräckligt med vändutrymme innanför matsalens ingång och vid sittplatserna till vänster i rummet.

17. Det är smalt mellan bordet och serveringsdisken.

Det finns akustikplattor i taket. Belysningen är bländfri men den är ojämn, vilket skapar skuggor på golvet. Det är viktigt att belysningen är jämn, skuggor kan uppfattas som nivåskillnader. Vid fönstren finns det en markis som kan fällas ner för att avskärma dagsljuset.

Informativa skyltar med bildstöd underlättar intagandet av information för de personer som har svårt att urskilja vilken information som är viktig. Med hjälp av dessa kan personen utföra samma moment som förväntas, till exempel att veta var disken ska ställas. Menyer bör vara i lättläst format.

Ett visuellt ledstråk som visar hur man rör sig i matsalen gör det lättare för personerna att orientera sig i matsalen.

Tillgänglig toalett nedre våningen

Det finns en skylt som är svårläst för att kontrasterna är för svaga. Skylten bör vara i ögonhöjd, på väggen på samma sida där dörren öppnas.

Toaletten anpassas och uppdateras när det krävs förändring, vid behov. Det innebär att det är behovsstyrt hur toalettens utformning ser ut och tillgängligheten

Det är svårt att se om toaletten är upptagen eller ledig baserat på låset vid dörrens utsida. Den röda färgen bör vara tydligare, just nu visar låset ledigt och upptaget samtidigt. Låset på insidan är utformat enligt enhandsgrepp, det är ett handtag som dras upp för att låsas. Det är lätt att använda låset och kan även användas med en annan kroppsdel som, till exempel armbågen.

18. Låset visar både upptaget och ledigt på samma gång.

Det är tröskelfritt in till toaletten och dörrpassagebredden är 90 centimeter. På insidan av dörren finns ett draghandtag som är för kort. Draghandtaget är installerat 85 centimeter ovan golvnivån. Ett draghandtag bör vara minst 60 centimeter långt och vara installerat på en höjd av 80 centimeter från golvet.

Det finns få kontraster mellan det mörkgröna golvet och den mörkgröna väggen. Kontrasterna är en aning förvirrande eftersom väggarna till hälften är mörkgröna och till hälften vita upp mot taket.

19. Draghandtaget är för kort.

20. Det finns för lite utrymme på båda sidor om toaletten.

Toaletten bör vara installerad 20—30 centimeter från den bakre väggen för att underlätta överföring från ett hjulförsett hjälpmedel. Vid kartläggningstillfället finns det inte nog med utrymme på sidorna om toaletten för en överföring. Framför toaletten och handfatet bör det finnas en vändyta som uppnår 150 centimeter i diameter.

Vid kartläggningstillfället finns en dusch bredvid toaletten eftersom det behövs för eleverna. Om behovet ändras och det krävs utrymme för att genomföra en överföring, kommer duschen att flyttas.

Det finns en vändyta som är 130 centimeter inne på toaletten. Avståndet mellan toaletten och handfatet är 50 centimeter. Bidéduschen går inte att nå från toaletten, den bör vara installerad på det ena armstödet. En bidédusch bör även vara fäst i en anordning där vattnet går igång automatiskt när personen lyfter den.

Toalettstolen bör vara installerad så att det finns minst 80 centimeters utrymme på båda sidor. Om detta inte kan uppfyllas bör det finnas 80 centimeter till närmaste vägg och det bör finnas en spegelvänd toalett så att användaren kan välja vilken toalett de behöver utifrån deras behov.

Toalettsitsen bör ha en sitthöjd på 50 centimeter för att underlätta överföring. Sitsen bör även vara i en kontrasterande färg så att den är lätt att upptäcka. Personer behöver då inte känna efter om sitsen är öppen eller stängd.

Användaren måste sträcka sig för att nå toalettpappret, det bör vara fäst direkt i armstöden. Det är fördelaktigt om det finns en hållare på båda armstöden så att användaren lätt kan nå pappret. Armstöden är fästa direkt i toalettstolen och de tar bort utrymme på sidorna. De är i en metallisk färg och är svåra att upptäcka eftersom det inte finns tydliga kontraster. Vi rekommenderar tydligare kontrastmarkering.

Armstöd bör vara installerade på en höjd mellan 75 och 80 centimeter. Avståndet mellan dem bör vara minst 60 centimeter.

21. Handfatets dimensioner är för små.

Väggen bakom handfatet är pistagefärgad, vilket skapar viss kontrast mot handfatet. För att öka tydligheten kan det fästas en mörkare del så att handfatet urskiljer sig mer. Handfatet är inte höj- och sänkbart, avståndet från golvet upp till handfatet är 80 centimeter. Bredden på handfatet är 64 centimeter och bendjupet uppnår 50 centimeter. Enligt rekommendationerna bör höjden vara mellan 80 centimeter upp till 90 centimeter. Bredden ska vara minst 80 centimeter och bendjupet minst 60 centimeter. Detta innebär att handfatet inte uppnår rekommendationerna under kartläggningstillfället. Det finns avställningsytor bakom kranen och det finns en förlängd spak till blandaren.

Utrustning i en tillgänglig toalett bör vara installerad på en höjd mellan 90 och 110 centimeter från golvet. Papperstorkhållaren är installerad 100 centimeter ovan golvnivån. Tvålbehållaren är installerad 100 centimeter ovan golvnivån och är tillräckligt långt från närmaste kant. Tvålen är automatiserad, vilket gör den lättare att använda. Spegelns nedre kant är installerad 90 centimeter från golvet, vilket är helt enligt rekommendationerna.

Toaletten är förberedd för automatisk spolning, men funktionen är avstängd vid kartläggningstillfället. Allt är dock i ordning för att enkelt kunna aktiveras igen vid behov.

Belysningsknappen kontrasterar väl mot den mörkgröna väggen. Det finns en lampa i mitten av utrymmet, belysningen är bländfri men ojämn. Det skapas skuggor i golvet som kan uppfattas som nivåskillnader. Ljusstyrkan varierar mellan 145 lx och 169 lx. Belysningen i en tillgänglig toalett bör vara minst 300 lx.

Det finns inget larm på toaletten, vilket är en stor brist som bör åtgärdas. Larmet ska finnas på två olika höjder, ett ska vara 20 centimeter från golvet. Från det nedre larmet, som är närmaste golvet ska ett snöre fortsätta genom hela rummet längs väggen. Detta möjliggör att besökaren kan larma oavsett var personen har ramlat. Larmet och snöret ska ha en kontrasterande färg, som till exempel rött eller orange. Återställningsknappen ska vara tydlig och ha en avvikande färg. Både larmet och återställningsknappen ska vara lätta att känna igen och använda.

Våning 2

Trappor inomhus

På de yttre framkanterna av trappstegen finns det påklistrade halkskydd, som även fungerar som kontrastmarkering. Trappan vrider sig i mitten, trappstegen är bredare mot den yttre kanten och smalare mot den inre kanten.

Det finns en ledstång på vänster sida av trappan som är greppvänlig. Ledstången är avrundad och den träfärgade delen kontrasterar mot den vita väggen. Ledstänger bör finnas på båda sidor om trappan. Vid vilplanet bryts ledstången, det är viktigt att ledstänger fortsätter oavbrutet genom hela trappan.

Ledstången är installerad på en höjd av 90 centimeter från golvet. Det bör finnas ledstänger på två olika höjder, där det även finns en lägre ledstång som är 70 centimeter ovan golvnivån. De ska även börja 30 centimeter före trappans början och fortsätta 30 centimeter efter

trappans slut. Detta för att användaren ska kunna hålla i dem genom hela trappsatsen och minska utgörandet av snubbel och fall.

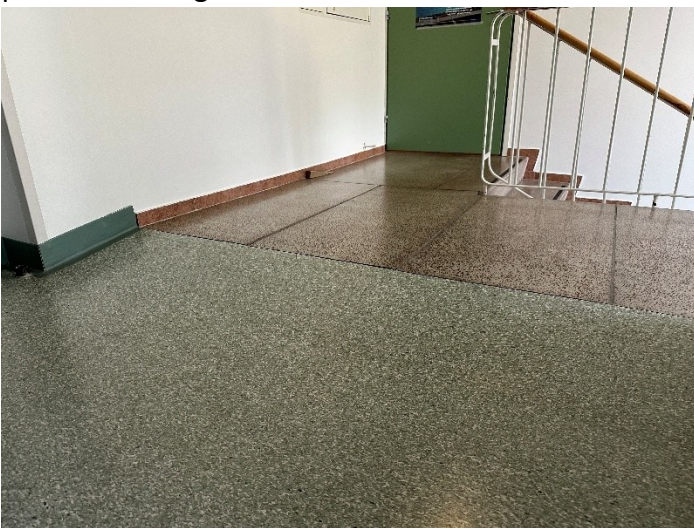

22. Ledstängerna är inte korrekt utformade.

Det finns ett stort fönster vid vilplanet som släpper in gott med dagsljus, vi kunde inte testa belysningen. Belysningen i ett trapphus bör uppnå minst 300 lx och ska vara jämn samt bländfri.

Korridor

Det finns en insjunkning i mattan när besökaren kommer från trapphuset in mot korridoren på andra våningen. Den bör kontrastmarkeras i varnande syfte för att undvika snubbelrisk.

23. Det finns en insjunkning i mattan som kan utgöra snubbelrisk.

Korridorerna är rymliga och det finns gott om vändutrymme för personer med hjulförsedda hjälpmedel.

Det finns sittplatser i korridoren i form av bänkar. Dessa kan ommöbleras vid behov. Bänkarna är försedda med rygg- och armstöd. De svarta benen kontrasterar väl både mot det ljusa golvet och den vita väggen.

24. Bänkarna kan flyttas.

Väggarna är vita, golvet är ljust och det finns en mörkgrön list längs med hela golvet som gör det lättare att få en uppfattning av korridorens utformning. För att göra orienteringen lättare på övre våningen bör det finnas ett visuellt ledstråk. Detta hjälper särskilt eftersom korridoren svänger.

Dörrarna är mörkgröna och kontrasterna mellan väggar och dörrar är tydlig. Belysningen var inte tänd under kartläggningstillfället, men det är viktigt att den är jämn och bländfri. Det innebär att det inte skapas skuggor i golvet som kan uppfattas som nivåskillnader.

Mötesrummet finns på den här våningen. Det finns ingen hiss i förbindelseleden. Det är möjligt för besökaren att ta sig upp för backen på utsidan för att nå entrén som leder till denna våning, även om det inte är optimalt.

Backe upp till andra våningen

Markunderlaget på backen som leder upp till andra våningen består av packat grus. Det finns även grästuvor som börjat växa mellan gruset, vilket skapar ojämnheter. För en person med ett hjulförsett hjälpmedel är det svårt att ta sig upp självständigt, men det är möjligt med assistans. Den som behöver kan köra bilen ända upp till entrén på andra våningen. Det finns dock inte plats för flera bilar samtidigt.

Vid entrén finns det en hög nivåskillnad på 6 centimeter. Det får inte förekomma nivåskillnader över 2 centimeter, så vi rekommenderar att detta åtgärdas. Dessutom finns det en hög tröskel som är 5 centimeter hög med ytterligare 1,5 centimeters höjd.

25. Nivåskillnaden bör utjämnas.

För att göra förbindelseleden mer tillgänglig och mindre farlig att använda, då backen är smal, kan markunderlaget bestå av en jämn och halkfri yta. Ett exempel på ett sådant underlag är till exempel stenmjöl. Den här typen av underlag kräver dock kontinuerligt underhåll på grund av backens lutning och användning. En installation av ljuskällor för att ge en jämnare belysning även under vintertid är att föredra.

Om det är möjligt att förlänga backen genom att göra om den till en ramp, kan lutningen bli flackare än vad den var under kartläggningstillfället. Backen blir också lättare att använda om det inte förekommer någon sidolutning.

26. Backen upp till andra våningen är brant.

Vi rekommenderar att nivåskillnader utjämnas och att tröskeln får en ramp så att det blir lättare för besökaren att ta sig in i byggnaden.

Eftersom det inte är möjligt att ta sig till andra våningen via huvudentrén, föreslår vi att det tydligt skyltas vid backen att det är den avsedda entrén.

Mötesrum

Det bör vara tydligt skyltat till mötesrummet, detta gäller både utomhus och inomhus. Skylten inomhus bör även ha punktskrift. Utrymmet används även för sammanträden på kvällarna och andra aktiviteter.

27. Mötesrummet är rymligt.

I korridoren finns det klädkrokar på väggarna, de bör hänga på två olika höjder. Det bör finnas ett visuellt eller taktilt ledstråk som leder till mötesrummet och ut genom entrén.

Dörrkarmen har samma vita färg som väggen, vilket gör att dörrkarmen kontrasterar väl mot den omgivande miljö. Det är tröskelfritt in till mötesrummet. Den fria dörrpassagebredden är 90 centimeter, vilket uppfyller rekommendationerna.

Elbelysningen har en gulaktig, bländfri ton och är jämn. Det finns många stora fönster i utrymmet som släpper in gott med dagsljus. Vid fönstren finns det gardiner för att avskärma dagsljuset vid behov.

I mitten av rummet står flera bord och bildar en oval form. Det är möjligt att möblera om och utrymmet är rymligt. Stolarna har ryggstöd men saknar armstöd. Det bör finnas stolar i olika höjder samt stolar med armstöd. Det finns plastdelar på stolsbenen för att minimera

störande ljud. I taket finns det akustikplattor, ljudmiljön är acceptabel.

28. Det finns digital teknik som möjliggör hybrid- och distansmöten.

Det finns elektronik i mötesrummet, vilket möjliggör möten även på distans eller hybridmöten. Det bör finnas en teleslinga eller en annan teknisk utrustning, såsom mikrofoner, för personer med hörselnedsättning.

Tillgänglig toalett

Det bör finnas en tydlig skylt med den internationella rullstolssymbolen på väggen. Om det även finns en skylt som visar vilken sida överföringen är möjlig, får personen på förhand mer information om toalettens tillgänglighet.

29. Skyltningen till den tillgängliga toaletten bör göras tydligare.

Låset är ett vanligt vridlås, vilket kan vara svårt för besökare att använda. Ett lås bör vara utformat i enhandsfattning så att det även går att manövrera med en annan kroppsdel vid behov. Det underlättar även för de som har svårigheter med motoriken eller har svaga händer.

På insidan av dörren finns ett smalt och litet draghandtag. Enligt rekommendationerna bör draghandtaget vara installerat horisontellt med ett avstånd på 80 centimeter från golvet och vara minst 60 centimeter långt. Den fria dörrpassagebredden är 90 centimeter, vilket uppfyller rekommendationerna.

30. Det är ett vanligt vridlås och draghandtaget är för litet.

Vändytan inne på toaletten är 130 centimeter i diameter, enligt rekommendationerna bör den vara 150 centimeter i diameter.

Det är möjligt att göra en överföring från den högra sidan av toaletten, vilket innebär en överföring på vänster sida från ett hjulförsett hjälpmedel.

Toaletten är installerad 35 centimeter från den bakre väggen. Enligt rekommendationerna bör avståndet vara 20—30 centimeter. Sitthöjden är 48 centimeter, en höj- och sänkbar toalettstol är en tillgänglig lösning. Personer med hjulförsedda hjälpmedel har ofta en sitthöjd på 50 centimeter och personer med stela ben föredrar en sitthöjd på 55 centimeter.

Toalettpappret är installerat på den bakre väggen, bredvid handfatet. Det bör finnas hållare för toalettpappret direkt på armstöden, gärna på båda sidor. I nuläget behöver personen sträcka sig 66 centimeter från toaletten för att nå pappret. Bidéduschen är installerad på samma vägg, 41 centimeter från toaletten. Den bör vara installerad direkt i armstödet och vara automatiserad så att vattnet går igång när munstycket lyfts från behållaren.

31. Armstöden syns inte väl.

När besökaren sitter på toaletten är avståndet mellan mitten av spolknappen till höger vägg 74 centimeter. Från mitten av spolknappen till den vänstra väggen är det 110 centimeter. Enligt rekommendationerna behöver det finnas minst 80 centimeter till båda väggarna för att göra det lättare att göra en överföring från ett hjälpmedel.

Handfatet är installerat för nära en kant, den bör vara installerad minst 40 centimeter från närmaste kant. Det finns avställningsytor bakom handfatet. Det är inte höj- och sänkbart, höjden är 82 centimeter. Bredden på handfatet är 64 centimeter och bendjupet är 53 centimeter. Höjden är god enligt rekommendationerna men bredden bör vara minst 80 centimeter och bendjupet bör vara minst 60 centimeter.

32. Handfatet är installerat för nära ett hörn.

Armstöden är fästa direkt i toalettstolen, vilket tar bort utrymme från sidorna. Armstöden ger ifrån sig ett gnisslande ljud när de används men de är stadiga. Vägghängda armstöd är stadigare och sträcker sig ända fram till toalettstolens framkant. Bredden mellan armstöden är 50 centimeter och höjden är 72 centimeter, de uppfyller inte rekommendationerna. Armstöden bör vara 60 centimeter breda och vara installerade på en höjd mellan 75—80 centimeter.

Det behövs tydligare kontraster på armstöden och toalettsitsen. Toalettlocket eller sitsen bör ha en mörkare avvikande färg, så att det är lättare att uppfatta om sitsen är uppe eller nere utan att behöva känna efter med handen.

33. Armstöden är installerade direkt i toalettstolen.

Blandaren har en vanlig kran. Vi rekommenderar att det finns en förlängd spak för att göra den lättare att använda även med andra kroppsdelar än med handen.

Det finns krokar på toaletten på 126 centimeters höjd. Det är bra om det finns krokar på olika höjder. Den vita strömbrytaren kontrasterar väl mot väggens gröna färg.

En lämplig höjd för utrustning i en tillgänglig toalett bör vara inom räckhåll. Detta innebär en höjd mellan 90—110 centimeter är rekommenderat. Det finns en papperstorkhållare på en höjd av 110 centimeter och en tvålbehållare 96 centimeter från golvet.

Vissa kan ha svårt att nå tvålbehållaren, som är fast i den bakre väggen där handfatet är placerat. Detta beror på att man måste komma åt mellan toaletten och handfatet. Det finns en vägghängd soptunna med öppning. Spegeln är installerad 92 centimeter från golvet till dess nedre kant.

Det skulle underlätta om det fanns stödstänger på toaletten. En stödstång vid handfatets yttre kant är bra för dem som behöver stöd vid användning. Det kan även finnas en stödstång

vid väggen där papperstorkhållaren finns. En käpp- och väskhållare bör också finnas vid handfatet.

Belysningen är jämn och bländfri, enligt mätverktyget uppmättes den vara 2541 lx. I en tillgänglig toalett bör belysningen vara minst 300 lx. Kontrasterna mellan golv och vägg är inte tillräckligt tydliga.

Det saknas larm även i den här toaletten. Larm bör finnas på två olika miljöer, med den ena som är 20 centimeter från golvet. Ett snöre ska gå längsmed väggarna från det lägre larmet genom hela utrymmet så att det är möjligt att larma från den position besökaren ramlat. Larmet ska ha goda kontraster och vara lätt att känna igen. Återställningsknappen ska ha en kontrasterande färg och vara lätt att känna igen.

Källare

Stora delar av källaren är under renovering och verksamhet ska flyttas dit när renoveringen är klar.

Efter idrotten går eleverna ner till källaren för att duscha. Förbindelseleden består av trappor, vilket innebär att det inte är tillgängligt för alla att duscha i källaren.

34. Alla kan inte självständigt ta sig ner till källaren.

Enkla och svåra åtgärder

Enkla åtgärder

- Det bör finnas visuella och taktila ledstråk.
- Det ska finnas en tydligt markerad parkering för de med särskilt tillstånd.
- Cykelstället bör vara tydligt markerat med en skylt.
- Huvudentrén bör vara tydligt skyltad.

- Skylten ovanför entrén bör renoveras så texten blir tydlig igen.
- Den automatiska dörröppnaren bör hållas öppen i minst 25 sekunder.
- Dörrens slagyta bör markeras på underlaget.
- Det svarta handtaget på entrédörren bör göras tydligare med en kontrasterande färg.
- Det bör finnas sittplatser i olika höjder med både rygg- och armstöd.
- Pelarna kan göras synligare genom kontrastmarkering på två olika höjder.
- Åtgärda gliporna som uppstår vid insjunkningen av mattan vid huvudentrén.
- Lösa föremål bör inte förekomma i gångstråken och korridorerna.
- Krokar bör finnas på två olika höjder.
- Det bör finnas visuella och taktila ledstråk.
- En ledfyr vid entrén underlättar orienteringen.
- Skyltningen bör vara enhetlig.
- Skyltarna bör vara installerade på väggen mot den sida där dörren öppnas.
- Det bör finnas punktskrift på skyltar.
- Kontrasten mellan text och bakgrund bör vara tydliga.
- Det är svårt att tolka skylten till mötesrummet och var den avser att besökaren ska.
- Varje trappsteg bör kontrastmarkeras.
- Gräset mellan markplattorna bör rensas.
- Före trappan och efter trappan bör det finnas en varningsmarkering som varnar för kommande nivåskillnader.
- Belysningen är ojämn i biblioteket.
- Det kan vara svårt att upptäcka glasmontern.
- Kontraster i matsalen såsom serveringsdisken underlättar.
- En person med ett hjulförsett hjälpmedel behöver tillräckligt god vändyta vid serveringsdisken.
- Belysningen är ojämn i matsalen.
- Bildstöd underlättar för de individer som har svårt att ta till sig av information.
- Ett visuellt ledstråk i matsalen skulle göra det tydligare och lättare att orientera sig.
- Insjunkningen på andra våningen bör kontrastmarkeras för att varna för inkommande nivåskillnad.
- Nivåskillnaden utanför andra våningens entré behöver utjämnas.
- Markera tydligt med en skylt hur man tar sig dit, för de som behöver nära tillgång till andra våningens entré för att ta sig in.
- Krokar bör hänga i olika nivåer.
- Det bör finnas stolar i olika sitthöjder och en del av dem bör vara försedda med rygg- och armstöd.

Tillgänglig toalett nedre våningen

- Texten på toaletten bör vara tydligt skyltad i ögonhöjd.
- Skylten bör vara installerad på väggen på samma sida som dörren öppnas.
- Det bör framkomma tydligt om toaletten är ledig eller upptagen.
- Draghandtaget är inte korrekt utformat.
- Det bör finnas tydligare kontraster på vägg, golv och toalettsits.

- Duschens placering begränsar det fria utrymmet vid toaletten.
- Bidéduschen bör vara installerad så att den kan enkelt nås från toaletten.
- Toalettpappret bör vara fäst direkt i armstödet.
- Armstöden bör ha en kontrasterande färg.
- Handfatet har inte tillräckligt bendjup och bredd.
- Belysningen är ojämn.

Tillgänglig toalett andra våningen

- Den internationella rullstolssymbolen bör vara tydligt synlig på väggen.
- Om det inte är möjligt att göra en överföring från båda sidor bör det framkomma på skylten vilken sida det är möjligt att göra det ifrån.
- Låset bör vara utformat i enhandsfattning.
- Det bör finnas ett längre draghandtag.
- Toalettpappret är installerat för långt bort.
- Bidéduschen bör vara installerad så att besökaren inte behöver sträcka.
- Armstöd som är installerade direkt i toalettstolen begränsar utrymmet för assistans. De försvårar även överföringen för personen i ett hjulförsett hjälpmedel.
- Det behövs tydligare kontraster mellan golv, vägg och toalettsits.
- Blandaren bör ha en förlängd spak.
- Krokar bör finnas på olika höjder.
- Det bör finnas en stödstång vid handfatets framkant.
- En käpp- och väskhållare bör finnas vid handfatet.

Svåra åtgärder

- Marken vid parkeringen lutar åt olika håll, det bör inte förekomma sidolutningar.
- Korridorerna är inte tillräckligt breda.
- Utjämnade nivåskillnader mellan gruset och markplattorna vid utgången mot lekplatsen.
- Trappstegen vid huvudentrén är ojämna.
- Trappstegen bör inte ha trappnos, det vill säga en utstickande del vid de yttre framstegen.
- Det ska finnas avrundade ledstänger på båda sidor om trappan i två olika höjder.
- Ledstängerna bör börja och sluta 30 centimeter före och efter trappans slut.
- Rampen är ojämn.
- Rampen har för hög lutning.
- Det saknas ledstänger och avåkningsskydd på rampen.
- Det finns ett brunnsgaller i vändytan ovanför rampen.
- Det är trångt i biblioteket.
- Dörrpassagebredden till matsalen är för smal.
- Backen upp till andra våningen är ojämn.
- Det är inte möjligt att ta sig uppför backen självständigt med ett hjulförsett hjälpmedel.
- Vid entrén på övre våningen finns det en hög tröskel som behöver avfasas.

- Det ska finnas en jämn belysning på parkeringen och upp till den andra våningen.
- Backen bör ha en flackare lutning och jämnt underlag.
- Det är inte tillgängligt för alla elever att duscha i källaren.

Tillgänglig toalett nedre våningen

- Avståndet mellan väggarna bör vara minst 80 centimeter.
- Framför toaletten och handfatet bör det finnas en vändyta på 150 centimeter i diameter.
- Det ska finnas ett larm och en återställningsknapp i en tillgänglig toalett.

Tillgänglig toalett andra våningen

- Vändytan är 130 centimeter i diameter, vilket är för trångt.
- Avståndet mellan väggarna bör vara minst 80 centimeter.
- Handfatet bör vara installerat minst 40 centimeter från närmaste hörn.
- Handfatets bredd djup uppfyller inte rekommendationerna.
- Bredden mellan armstöden är för smal och de är för korta.
- Det ska finnas ett visuellt och hörbart larm i en tillgänglig toalett.

Sammanfattning

Tillgängligheten på skolan hålls levande och det sker anpassningar när det uppstår behov som behöver tillmötesgå. Det ligger idag stor fokus kring eleven och inkluderingen av mångfalden.

Skolmiljön präglas av en genomtänkt struktur där det finns goda förutsättningar för den fysiska tillgängligheten och ökningen av trivseln på skolan. Huvudentrén har goda kontraster, en automatisk dörröppnare och tillräckligt stort vändutrymme för personer med hjulförsedda hjälpmedel.

Klassrummen är ljusa och rymliga med en lugn färgsättning, detta skapar en harmonisk inlärningsmiljö.

Det tydliga engagemanget att skapa en tillgänglig miljö med flera lösningar på plats såsom tröskelfria övergångar, ljuddämpande material och automatiserade funktioner. Det finns möjligheter att ytterligare tillgänglighetsanpassa skolan genom enklare orientering i form av skyltning, kontraster och anpassningar i utrymme.

Skolan har en stadig grund att bygga vidare på. Med riktade åtgärder finns det goda möjligheter att göra skolan ännu mer inkluderande, något som alla som vistas i skolan kommer att ha stor nytta av.

Kontaktuppgifter

Alexandra Gamba, Projektledare "Ett Åland för alla".

Funktionsrätt Åland, Skarpansvägen 30.

alexandra.gamba@handicampen.ax eller via tel: +358 40 189 7453

Källor

Kilpelä Niina, 2019, Tillgängliga byggnader och deras omgivningar, miljöministeriet.

Invalidförbundet, 2019, Esteettömyyskartoitusopas

Ålands byggbestämmesamling, 2015:5, <https://www.regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer/bygga-bo/alands-byggbestammelsesamling>